

konference **Trendy evropské dopravy**

Praha 16.06.2014

Lukáš Týfa

České vysoké učení technické v Praze

Fakulta dopravní

Vysokorychlostní železniční tratě jako budoucí součást české železniční sítě

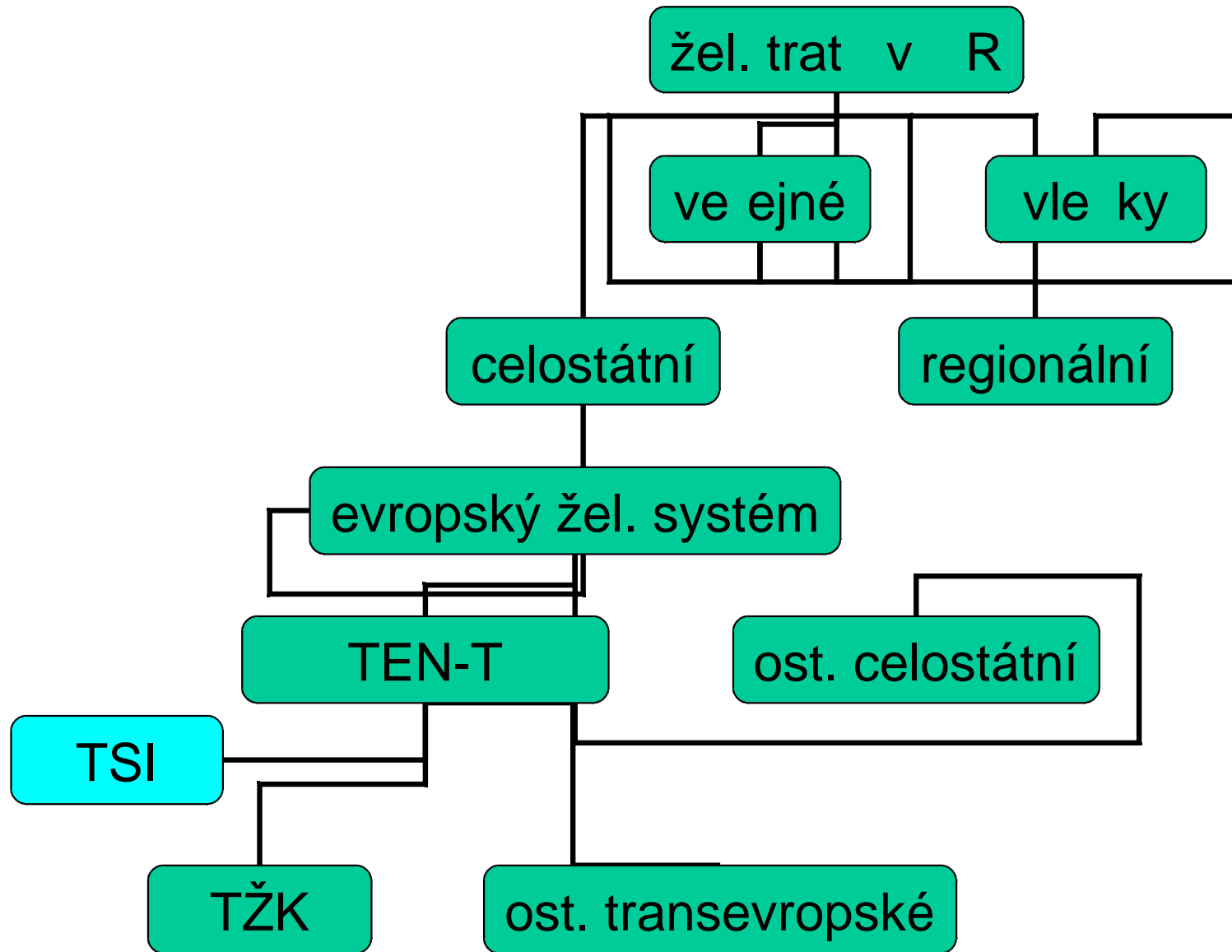
- Jakých parametrů dosahuje současná česká železniční síť?
- Co si představit pod VRT a proč existují?
- Jsou VRT pro ČR nutné?
- Jaké jsou hlavní problémy bránící výstavbě VRT?
- Jak lze přistupovat k navrhování VRT a co z toho plyne?

Železniční síť České republiky

- délka vejných žel. tratí: cca 9,5 tis. km ⇒
- jedno z předních míst na světě v hustotě žel. sítě
- elektrizované tratě : jen 32 % délky
(např. Švýcarsko: 100 %)
- 2- a 3-kolejné tratě : jen 20 % délky
- **polarizace:** na 30 % délky žel. sítě (TEN-T) je dopravováno cca 80 % celkové hmotnosti vlaků za rok; malá část sítě není schopna uspokojit dopravní poptávku, část sítě je využívána minimálně

Ø nutnost pro zlepšení železniční sítě (rozsahem a parametry) osídlení a poptávky (vzhledem do budoucna)

Kategorie železničních drah

Klíčové parametry traťového úseku

- **propustnost (kapacita)** – jaký GVD je schopna žel. trať v daném úseku max. uspokojit (na rozdíl od poz. kom. to není jedno číslo – složité určení)
- **traťová rychlost** (pro různé nedostatky převýšení)
- možnost el. trakce (typ trakční soustavy)
- traťová tížda zatížení pro jednotlivé rychlosti
- přejezdový přejezd
- nejvíce užitečná délka dopravních kolejí v dopravnách (možnost přejezdění/křižování vlaků)

Největší traťové rychlosti

Mapa znázorňuje největší traťové rychlosti dle tabulky 6 Tabulek traťových poměrů.

- do 40 km/h
  - 45 až 50 km/h
  - 55 až 60 km/h
  - 65 až 70 km/h
  - 75 až 80 km/h
  - 85 až 100 km/h
  - 105 až 120 km/h
  - 125 až 140 km/h
  - 145 až 160 km/h
- informace o rychlosti není k dispozici

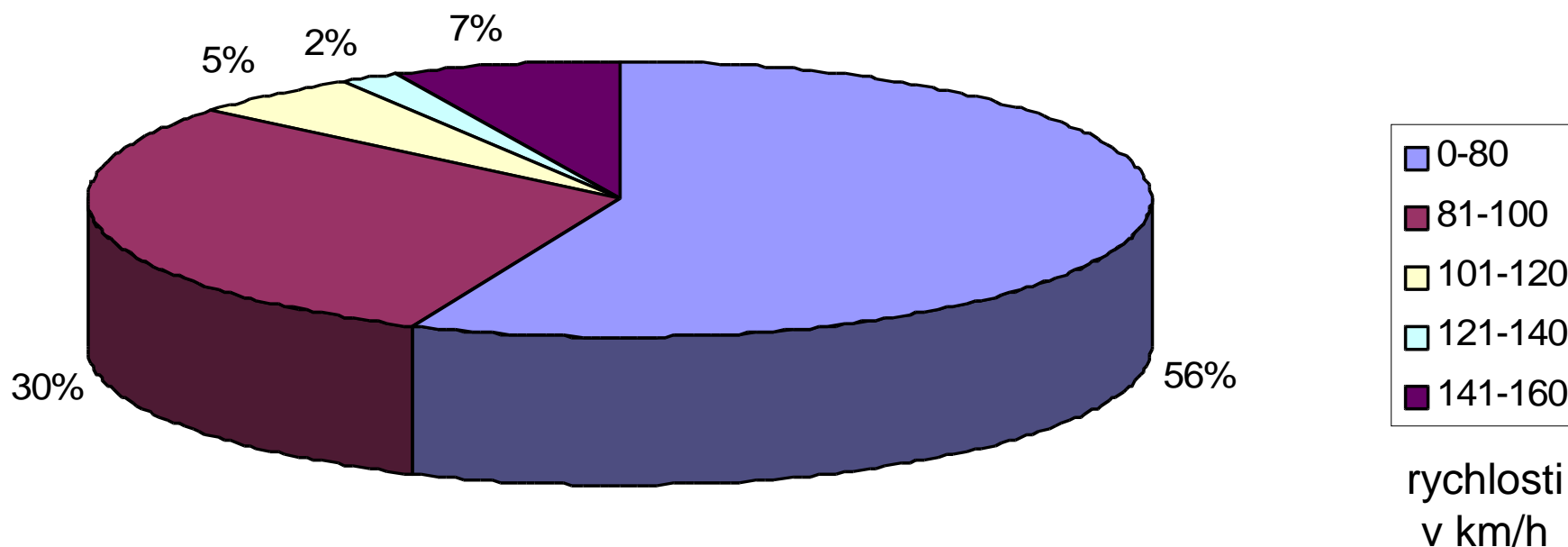

údaje o rychlostech – stav k 06.03.2014

zdroj: Prohlášení o dráze SŽDC 2015

Traťová rychlost v České republice

podíl délky traťových úseků ve stejné železniční síti podle traťové rychlosti pro nejvyšší nedostatek při zvýšení na 100 km/h (stav ke GVD 2012/2013)

zdroj: vlastní dle prohlášení o dráhách

Systemové zvýšení rychlosti vlak (1)

- úprava GVD (přesun přejezdů/nízkířování vlak do jiné dopravní, zrušení zastavování, změna pořadí jízdy vlak) – nejlevnější/nemožné
- nasazení vozidel s jinou trakční charakteristikou (výkon, akcelerace, brzdní), {snížení normativu hmotnosti vlaku, přejezd HV – nesystemové}
- nasazení vlakových jednotek s naklápacími skříněmi (projezdí oblouky s vyšším nedostatkem převýšení) + úprava infrastruktury (parametry oblouků $\Rightarrow$ rychlostníky NS)
- modernizace zabezpečovacího zařízení (vybavení VZ/ETCS L2, výhledově ETCS L3)

Systemové zvýšení rychlosti vlak (2)

- úprava geometrických parametrů koleje
(p evýšení, nedostatek p evýšení, dl. p echodnic)
- zvýšení propustnosti (nové dopravní, p idání tra ových kolejí, další p edjízdné koleje v dopravnách, štíhlé výhybky + moderní staní ní zabezp. za ízení $\Rightarrow$ snížení provozních interval)
- p eložky vybraných tra ových úsek
(nap imování/zvýšení polom r oblouk)
- **výstavba nových (dalších) tratí v odlišných trasách s vyšší návrhovou/tra ovou rychlostí**
 $\Rightarrow$ segregace p ím stské/dálkové,
osobní/nákladní dopravy

Definice novostavby vysokorychlostní železniční trat

Nová vysokorychlostní železniční trať je taková adhezní železniční trať (*jako jízdní dráhy je použito dvou kolejnicových pás bez ozubnice*), jejíž traťová rychlost na dostatečně dlouhé využitelné vzdálenosti je **alespo 250 km/h**.

Vysokorychlostní železniční síť zahrnuje dále také modernizované stávající tratě na rychlost 200 km/h, propojení s konvenční železniční sítí a navazující zmodernizované přejezdy a objezdy velkých aglomerací.

D vody výstavby VRT

- nedostatečná kapacita konvenční sítě
- nízká rychlost a vysoká nespolehlivost vlak na konvenční síti (nízká atraktivita)
- existující silné přepr. proudy na dostatečně dlouhé vzd. v jiných druzích dopravy nebo potenciál území pro tyto přepravy
- nezávislost na neobnovitelném a lukrativním zdroji energie – ropě

Historie projekt VRT v R

po . 70. let 20. st. – 1. studie vedení VRT v SSR

po . r. 1989 – přijata Vládou SSR koncepce řešení nedostatku kapacitu tratí → zahájeny práce na studii **VRT v SSR** a na modernizaci tratí v Dohodě AGC

1990 – pokles přepravních výkonů → nová studie Koordinace VRT s modernizací stávajících tratí → upravená studie modernizace → zahájení výstavby VRT odsunuto na r. 2005

1995 – dopracována studie **Územní-technické podklady – Koridory VRT v R**

VI/2004 – **Koordinace studie VRT 2003**: aktualizace studie ÚTP – omezení variant tras

2007-2009 – **Aktualizace koncepce vysokorychlostní železniční dopravy na území R**

od 2010 – ÚTS a SP pro klíčové trasy RS

Klí ové problémy bránící zahájení výstavby VRT

- zajištění investičních prostředků (v dostatečné výši a kontinuálně v potřebném rozsahu)
- **průchodnost územím:**
  - objektivní – konfigurace terénu, sídla, průmyslové areály, ochrana přírody a památek, ložiska NS...
  - **subjektivní** – zajistit (vynutit) vložení tras VRT do ÚPD všech stupňů jako všeobecně prospěšné stavby
podporou občanů a jejich politické reprezentanty na všech úrovních o prospěšnosti VRT obecně i pro
ně samotné ($\emptyset$ získání financí na výstavbu)

Subjektivní pr chodnost územím pro VRT – zd vodn ní p ínos

- dálnice (pro porovnání):
  - funkce obchvatu sídel
  - zvýšení bezpečnosti silniční dopravy
  - nájezd je „vždy“ blízko $\Rightarrow$ p ínos pro místní
  - zvýšení rychlosti a plynulosti též pro každého („každý má p eci auto“)
- VRT (**výrazn komplikovan jší argumentace!**):
  - pokud se stávající tra blíží saturaci kapacity, umožní navýšení počtu vlaků – zkrácení intervalů
  - zlepšení dostupnosti míst v celé R – zrychlení, více spojů („každý p eci m že jet vlakem“)
  - snížení intenzity silniční dopravy (!)

Jak zvýšit využití p ínos VRT co nejvíce ob an m (os. doprava)

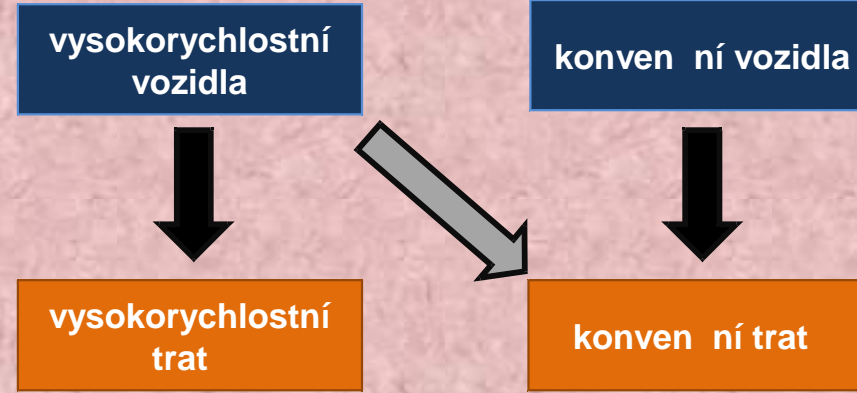
1. asté propojení s konven ní žel. sítí (hodn linek vlak využívajících VRT pro ást své trasy) nebo mezilehlé žst. blízko sebe (hodn nácestných zastávek os. vlak) + p ímé linky
2. provoz speciálních vlak pro danou VRT se zajišt ním kvalitního p estupu (v . vlak-vlak) na VHD/IAD/ICD na n kolika mezilehlých žst./terminálech osobní dopravy + p ímé linky
  - kvalitní p estup vlak-vlak: zast ešení, vysoké nástupišt (550 mm nad TK), hrana-hrana, inf. systém, garantovaná návaznost

Typologie vztahu vozidlo ŽDC

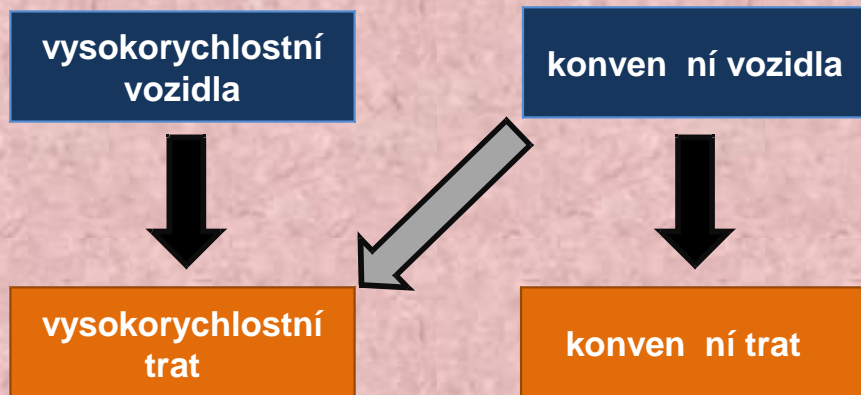
p ístup 1:

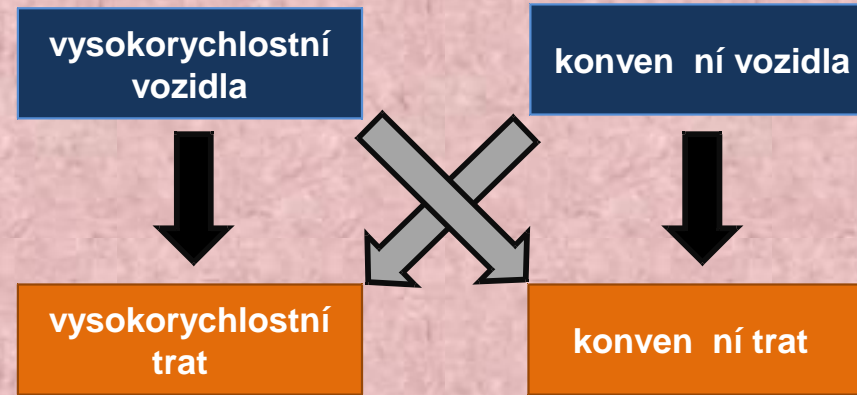
p ístup 2:

p ístup 3:

p ístup 4:

Porovnání dvou návrhů VRT

- stanovení nákladů na den provozu VRT Praha – Brno ve dvou variantách (náklady na vozový park i infrastrukturu, investice i provozní)
- **SUDOP 2010 – varianta H4:** šest rk. lože
  - studie SUDOP PRAHA a.s. pro MD z r. 2010
  - předpokládá provoz VRV i konvenčních vlaků
  - $V_{max} = 350$ km/h; $s_{max} = 20$ ‰; $R_{min} = 6100$ m
- **LT 2012:** PJD
  - vybírá z deseti rovinných řešení, minimální niveletu
  - úsek Benešov – Brno: provoz jen VRV
  - $V_{max} = 350$ km/h; $s_{max} = 35$ ‰; $R_{min} = 5790$ m

VRT Praha – Brno (SUDOP 2010 – var. H4)

mapový podklad: Geoportál R, ÚZK
trasa VRT: SUDOP PRAHA a.s.
zpracování: vlastní

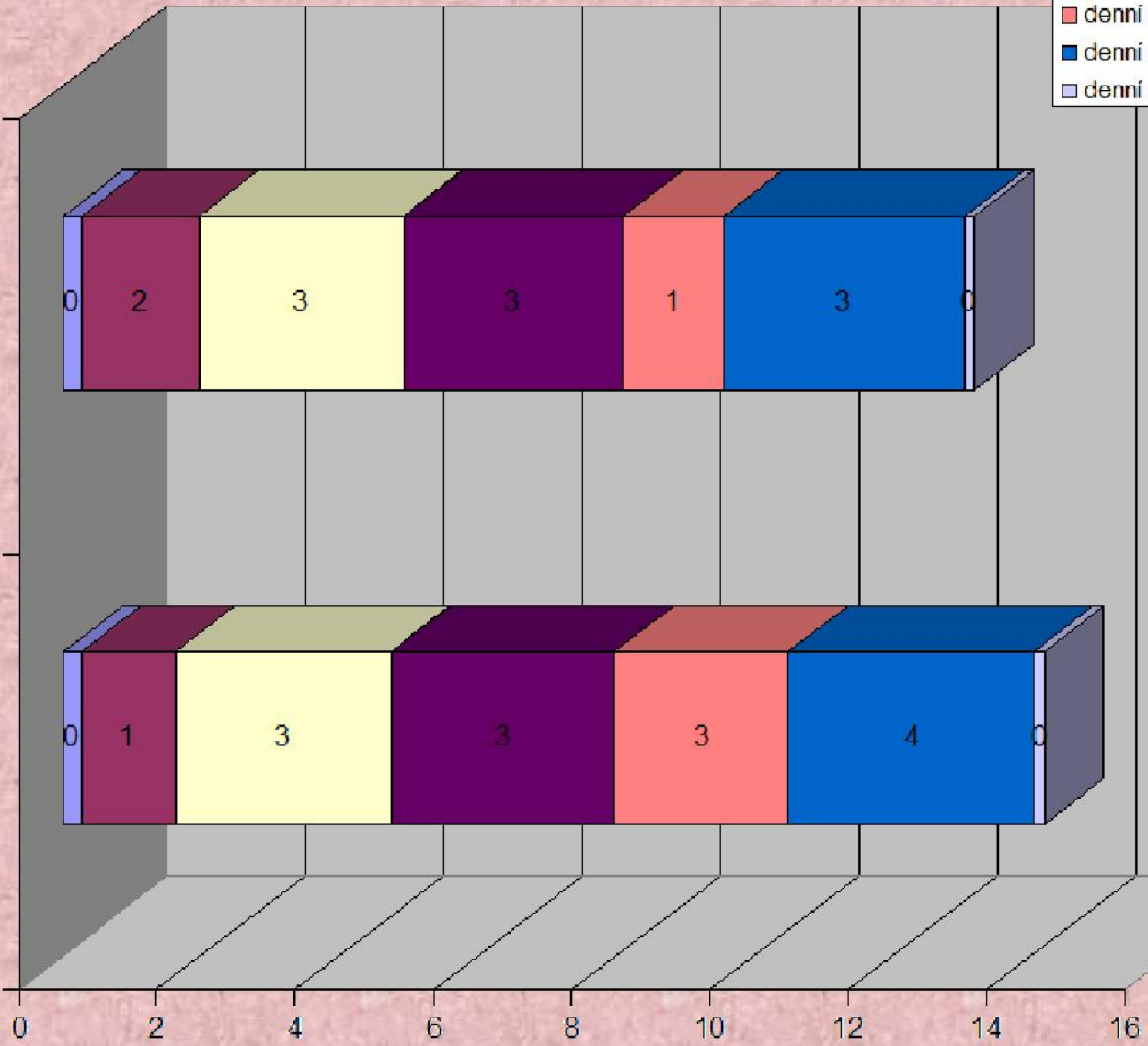
Porovnání nákladů

- denní čas. náklady na provoz vlaků po VRT
- denní náklady na pořízení souprav
- denní invest. náklady na infr. úseku
- denní invest. náklady pozemků
- denní náklady na elektr. energii pro vlaky
- denní náklady na údržbu infrastr. VRT
- denní náklady na údržbu souprav na VRT
- denní náklady na úklid souprav a režii

CÚ 2010

LT 2012

SUDOP 2010 - var. H4

denní náklady [mil. Kč]

Porovnání náklad

CÚ 2010

projekt - varianta:	SUDOP 2010 - var. H4		LT 2012	
položka	denní náklady	podíl	denní náklady	podíl
	[Kč/d]	[%]	[Kč/d]	[%]
denní čas. náklady na provoz vlaků po VRT	263 571	2 %	258 844	2 %
denní náklady na pořízení souprav	1 365 766	10 %	1 713 718	13 %
denní invest. náklady na infr. úseku	3 086 366	22 %	2 933 059	22 %
denní invest. náklady pozemků	11 707	0 %	11 798	0 %
denní náklady na elektr. energii pro vlaky	3 238 855	23 %	3 176 694	24 %
denní náklady na údržbu infrastr. VRT	2 521 874	18 %	1 464 062	11 %
denní náklady na údržbu souprav na VRT	3 542 821	25 %	3 473 389	26 %
denní náklady na úklid souprav a režii	162 182	1 %	145 023	1 %
součet	14 193 142		13 176 587	

Podíl denních nákladů pro jednotlivé subjekty železniční dopravy:

provozovatel dráhy	40 %		33 %
dopravci	60 %		67 %
majitel dráhy	0 %		0 %

2:3

1:2

Investiční náklady na infrastrukturu:

celkové investiční náklady na výstavbu infrastruktury	96 348	mil. Kč	93 162
celkové náklady na výkup pozemků	427	mil. Kč	431

Přepočtené charakteristiky:

denní náklady pro provozovatele dráhy na jednotku délky trati	28 097	Kč/km·d	22 030
náklady pro dopravce na jednotku dopravního výkonu	297	Kč/vl·km	340

Zhodnocení VRT Praha – Brno

- postup zahrnoval mnohá zjednodušení
- VRT specializovaná jen na vysokorychlostní vlaky: náklady o cca 1 mil. Kč /den menší než VRT určená i pro konvenční vlaky
- úzká provázanost jednotlivých subsystémů železniční dopravy – i z hlediska nákladů
- VRT = jedna z cest ke zlepšení železniční dopravy jako celku (1 systému) – nutné předem stanovení typu jednotl. úseků VRT (míra homogenity sítě a univerzálnosti vozového parku a zároveň provázanost jednotlivých subsystémů VHD)

Do kámy se také brzy v R?

doc. Ing. Lukáš Týfa, Ph.D.
VUT v Praze Fakulta dopravní
Ústav dopravních systémů
<http://www.fd.cvut.cz/personal/tyfa>

